

Zpráva o činnosti Czech hospital z.s. 2023-2024

Nevím, jestli webové stránky někdo ještě v dnešní době Facebooku, Instagramu a dalších sociálních sítí vůbec čte, ale považuji za rozumné zachovat jejich kontinuitu a průběžně doplňovat celkový, takto vznikající časový obraz českého humanitárního projektu v dalekém baltistánském Arandu.

Tento obraz se logicky i v čase rozpadá do tří částí, a může tak v podstatě posloužit jako návod (modelový projekt) pro kohokoliv dalšího, kdo by chtěl posunout v krátkém čase nějakou izolovanou, vysoko položenou himálajskou vesnici ze středověku do 21. století. Neměl by totiž na vybranou, musel by podobně jako my v první řadě zajistit zdravotní službu a trvalý přísun léků, tj. zachraňovat životy, ale současně budovat základní doplňkovou infrastrukturu, bez které by samotná zdravotní služba nebyla efektivní. To odpovídá v našem případě období 2007-2012, kdy jsme kromě udržování nemocnice a každoročního zásobování léky vybudovali vodovody, opravili cestu, mosty i zničený zavlažovací kanál, zakoupili záchranné džípy, fotovoltaiku, traktor a mlátičku, a další podobné věci. Ve druhé etapě je třeba přidat i snahu o zajištění přístupu ke vzdělání, bez kterého je vše marné a dříve nebo později se propadne zpět do středověku. Tato etapa v našem případě začala v roce 2012 opravou a rozšířením místní jednotřídní školy, bojem o získání učitelů a rozhodnutím, že ve Skardu (správní centrum Baltistánu) postavíme internát, aby alespoň část nadaných dětí z Arandu mohla v budoucnu získat středoškolské a případně i vyšší vzdělání. Proto jsme v roce 2014 zakoupili ve Skardu pozemek, na kterém jsme v roce 2018 za velkých obtíží dostavěli internát, který nese jméno „Czech hostel“. Celou tu dobu přitom bylo zjevné, že zároveň se budeme muset jednou postarat o trvalou udržitelnost celého projektu, což bude ze všeho nejtěžší. Znamená to ono okřídlené: „namísto ryb dávat potřebným udice“, což v tomto případě znamená jediné: vytvořit postupně pro obyvatele Arandu zdroj příjmu, ze kterého budou v budoucnu sami alespoň částečně hradit chod České nemocnice a internátu ve Skardu. Jak to ale udělat, když zdejší komunita netvoří v podstatě žádnou nadhodnotu? Jejich minimalistický způsob života totiž po staletí vytvářel jen takovou hodnotu, která stěžejně zajišťovala fyzické přežití komunity. Jak tedy zároveň vyhrát sysifovský boj o udržení toho, čeho se již dosáhlo a současně průběžně tvořit nějaký smysluplný zdroj trvalého příjmu. Nade vší pochybnost jedinou takovou možností je podpořit rozvoj turizmu, přesněji služeb poskytovaných místními lidmi návštěvníkům údolí (od horolezců, trekařů až po rodiny s dětmi), které je neobyčejně krásné a má co nabídnout. Časově tato třetí etapa začala pro nás v roce 2018 rozhodnutím o stavbě Českého kempu, následně hotýlku a na to navazující infrastruktury, což trvá do dneška a vyžádá si určitě ještě několik dalších let.

Jedná se tedy o činnost velice různorodou, objemnou, a hlavně finančně náročnou. Mám z toho občas noční můry, o to více, že jsem zůstala na celý projekt od roku 2018 sama. Zatím se sice vždy objevili skvělí lidé, kteří nám pomohli, jak Češi, tak Pákistánci, ale bude to takhle fungovat i nadále? Nezbyvá, než pokorně bojovat ikonický boj Hemingwayova starce... Lepší filosofie zatím neexistuje.

Rok 2023 nebyl pro mne moc šťastný. V Pákistánu jsem se potýkala s mnoha

patáliemi, ze kterých tou nejhorší byl fakt, že Czech hostel ve Skardu od roku 2019 svévolně okupoval jistý Jan Hassan z Arandu, který využil situace, kdy v průběhu covidu nefungovaly školy a internát byl prázdný. Usadil se tam s manželkou a několika dětmi s odůvodněním, že se bude o budovu starat a hlídat ji. Když ale covid skončil, odstěhovat se mu nechtělo, a protože měl za sebou jednoho místního politika, nabyl přesvědčení, že by to mohlo vyjít. Nikdo z Arandánů se proti tomu raději neozval, ba naopak, příbuzní Hassan Jana a celá řada dalších darebáků mu v jeho neoprávněném konání fandila. A ač jsem v roce 2023 vynaložila velké úsilí, abych jej dostala z hostelu ven, nepodařilo se mi to. Hassan Jan se cítil silný v kramflecích, a dokonce ode mě drze požadoval za svoje „správcovství“ nemalou částku. S hořkostí jsem zjišťovala, že jako cizinka mám proti místním, kteří využívají výhody domácího prostředí, známostí a obludné všeobjímající korupce, jen pramalou šanci prosadit spravedlnost. Jak se dovolat práva či přivolat na pomoc policii, když mi za pár týdnů končí vízum a úřední šiml zde funguje 100krát pomaleji než u nás? V té době se ve dvou internátních pokojích krčila skupinka asi desetiletých žáčků z Arandu, kteří tam přebývali, a které Hassan Jan používal jako zdůvodnění, že internát plní svůj účel. Tyto děti si tam na plynovém vařiči samotné připravovaly chlebové placky a jiné skromné jídlo, zatímco naši krásnou kuchyni okupovala Jan Hassanova manželka, která tam na otevřeném ohništi vesele hospodařila v neandrtálském stylu a postupně měnila čistý internát v zapáchající a špinavou „kůlničku na dříví.“ Bylo mi jasné, že to dříve či později nemůže skončit jinak než požárem, při kterém Czech hostel lehne popelem. Pohled to byl úděsný a já nakonec odjela koncem října domů s pocitem totální bezmoci. A i v případě, že internát nevyhoří, s největší pravděpodobností jej postihne podobný osud jako poslední z projektů slavného autora „Tří šálků čaje“, Američana Grega Mortensena, ve zdejších končinách proslulého jako Parveegate. Muhamad Parvee je totiž jméno bývalého vychytralého Gregova místního spolupracovníka, který si rafinovaně přivlastnil jeho obrovskou charitativní stavbu a stal se místním boháčem, zatímco Greg proti němu prohrál soud a stal se nakonec v Pákistánu nežádoucí osobou. Czech hostel sice nepředstavuje hodnotu srovnatelnou se současnou Parveeho podvodně získanou soukromou polytechnickou školou, ale princip byl stejný. A Hassan Jan, ač totálně nevzdělaný a negramotný, se svým cynickým lokálním politikem a částí Arandánů v zádech si to velmi dobře uvědomoval. Snažila jsem se do tohoto problému zainteresovat svoje místní vlivné známé, zejména šikovného advokáta Basharata, který nám již v minulosti několikrát pomohl. Tuto kauzu ale Basharat viděl jako předem prohranou a radil mi, abych se s daným stavem věcí smířila a internát radši věnovala nějaké místní neziskové organizaci, která už se o něj „postará“. Po tolika letech strávených misemi do Pákistánu jsem samozřejmě věděla, co takové postarání se může znamenat a tato vyhlídka mi úplně pokazila radost i z nedávno dostavěného hotýlku na pozemku Czech campu v Arandu a taktéž z úspěšné sbírky horolezeckého materiálu dovezeného z Čech v rámci akce Czech climbing school, zorganizované mými kamarády Honzou Obročníkem, Martinem Dědkem a Davidem Hodrem, kteří navíc vylezli a nýty zajistili čtyři lezecké cesty na okrajové skále (Czech rock) nedaleko našeho Czech Campu v Arandu. (viz zpráva za rok 2022).

Ačkoliv se situace zdála beznadějnou, lámala jsem si doma hlavu po několik dalších

měsíců, jak ji zvrátit. A dospěla jsem k závěru, že jediní lidé, kteří to zvrátit mohou, jsou samotní Arandané, které k tomu musím přesvědčit. Ti jediní totiž mohou Hassana Jana z Czech hostelu, na rozdíl ode mne, i skutečně, tj. fyzicky, vystěhovat. S tímto vědomím jsem sama odcestovala do Pákistánu koncem září následujícího roku 2023. Z domova se mi tentokrát odjíždělo těžko, protože jsem tam zanechávala svého milovaného psího kamaráda jezevčíka Bertíka, který na počátku léta absolvoval operaci páteře. Uvidím ho ještě vůbec živého?

Iluze jsem si moc nedělala, věděla jsem, že záchrana internátu zadarmo nebude, a tak jsem vezla s sebou kromě svého zoufalého odhodlání i slušnou částku v dolarech. Samozřejmě v hotovosti, protože nic jiného v Pákistánu nefunguje bez obrovské ztráty. Peníze na léky jsem již Najafovi počátkem léta poslala, odvezla je tam horolezecká expedice vedená Pavlem Bémem, která si jako aklimatizační přípravu na Muchu Kish vybrala horu Spantik (7005 m), nacházející se v naší dolině nad ledovcem Čhogo-Lungma (velký ledovec). Arandané byli v názoru na Jan Hassanovu nelegální okupaci Czech hostelu rozdělení, ale když jsem jim oznámila, že buď se internátu ujmou a začnou jej řádně spravovat, anebo jej převedu na nějakou jinou pákistánskou neziskovku, znejistěli. A když jsem se vytasila s konkrétním jménem jistého Inayata z nedaleké vesnice Sesko, pochopili, že to myslím vážně. V takovém případě by totiž již internát nesloužil výhradně studentům z Arandu, nýbrž by o ubytování v něm rozhodoval nový správce. Následovaly dva dny téměř nepřetržitého schůzování v domě Chairmana Aliho, než jsme dospěli ke kompromisu. Já slíbila, že pokud oni odsouhlasí vystěhování Hassan Janovy rodiny, poskytnu kulatou částku na vyčištění a opravy spouště, kterou po sobě on a jeho demoliční četa zanechá. Bylo třeba totiž vyčistit celopodlahovou kobercovou krytinu, celý internát vymalovat, opravit rozbitou kanalizaci, sprchy a barbarsky zničené záchody, zasklít asi 30 rozbitých okenních tabulek, vyvézt haldy smetí a opravit téměř zničenou kuchyni. A to nepočítám 35 krásných vysokých pěnových matrací, které zřejmě Hassan Jan z pokojů ukradl a prodal spolu s dalším inventářem. V průběhu schůzování jsme vypili neskutečné množství šálek čaje, ale nakonec se mi podařilo s nově nadefinovaným „hostel committee“, tj. jakýmsi výborem odpovědných zástupců, podepsat Memorandum of understanding = MOU, podle kterého bylo převzetí peněz ode mne podmíněno vystěhováním nežádoucího vetřelce. Teprve pak se věci skutečně hnuly a Hassan Jan se do týdne přestěhoval k nějakému svému bratranci ve Skardu, se kterým, jak vysvitlo, to měl dávno předem domluveno. Chápu, že mnozí si mohou myslet, že jsem měla být asertivnější a že jsem vlastně ustoupila darebákovi. Na straně druhé, jako cizinka jsem žádnou jinou šanci neměla a právní cestou bych ničeho nedocílila. Nejen já, ale ani České velvyslanectví v Pákistánu, které v tomhle směru rovněž žádné relevantní páky nemá. V zemi s tak nízkým právním vědomím, kde téměř všichni ctí jen sílu a moc peněz a korupci považují za naprosto normální věc, by byl pokus řešit tento problém právní cestou odsouzený k zániku. Názorně to ukazuje i případ již zmíněného Grega Mortensena, který na přelomu milenia jako zástupce nejbohatší země světa doslova vyhodil astronomické peníze na postavení mnoha škol v horských vesnicích Karakorumu. Z těchto asi padesáti deklarovaných škol funguje jen jedna nebo dvě a Greg se v Pákistánu neukázal od roku 2015.

Kdo by snad předpokládal, že Hassan Jan svoji porážku přijme chlapsky, nebo prokáže dobrou vůli při opravě internátu, aby odčinil, co napáchal, velice by se mýlil. Naopak, odvěta přišla okamžitě v podobě udání, které Hassan Jan podal spolu se skupinkou svých přátel proti našemu zdravotníkovi Najafovi, kterého navíc úplně mylně považovali za iniciátora celé kauzy. Hassan Jan s hrstkou dalších obvinil Najafa z nekalých finančních transakcí, neoprávněného obohacování a dalších nesmyslů na místní centrále FIA (Federal Investigation Agency), což je pákistánská obdoba americké CIA a trvalo několik týdnů, než se mi i s pomocí naší ambasády podařilo Najafa z této šlamastiky vytáhnout a všechna obvinění proti němu vyvrátit. Nejabsurdnější na tom bylo, že poté šéf této obávané agentury Gulzar Hussain úplně obrátil a začal mi posílat na Whatsapp přátelské pozdravy. Poté, co vůči Najafovi podle něj neplatila žádná presumpce nevinoty a důkazní břemeno vyvrácení všech křivých obvinění ze strany Hassana Jana bylo jen na něm. Mimochodem, to by se mu bez intervence jak z Českého velvyslanectví, tak z mé strany nikdy nemohlo podařit. A když se nakonec obhájil, Hassan Jan nebyl za svoje křivé nařčení nijak potrestán. Ano, tak to ve zdejších končinách chodí a vlastně to nebylo po předchozích mnohaletých zkušenostech ani tak překvapivé.

Nicméně se mi po tomto vývoji situace v září 2024 do Pákistánu odjíždělo přece jen lehčeji. Mnozí si možná řeknou, jestli to všechno za takových okolností ještě stojí za to, že Arandané dostali už dost - fungující nemocnici, od roku 2007 každým rokem zásobu léků na další rok, stále se zlepšující přístrojové vybavení, vodovody, mosty atd., internát, a teď i kemp a hotýlek - a ať si s tím naloží jak umí... Ano, dostali toho hodně ve srovnání s jinými vesnicemi, či dolinami, ale bez trvalého finančního zázemí by to vše spadlo jak domeček z karet. Stačilo by jednou neposlat či nedovést peníze na léky na další rok a již v následující zimě by znovu začaly umírat děti na zápal plic a mnoho jiných infekčních chorob stejně, jak tomu bylo před rokem 2007. Stejně jako je tomu ve všech ostatních vesnicích Karakorumu. Ti bohatší by si léky koupili, ale většina by to nechala na Alláhovi a děti by jim zemřely. Proto je tak důležité se stále pachtit za tou vysněnou samostatnou udržitelností projektu. A proto jsem opětovně do Pákistánu v září 2024 odjela. Opět byla zakoupena zásoba léků na další rok od místních farmaceutických distributorů, každým rokem dražší, stále ale mnohonásobně levnější, než kdyby se léky kupovaly v Evropě. Opět jsem vypila nepočítaně šáleků čaje na stvrzení přátelství a za poskytnutí slevy a opět jsem si vyslechla jak je Česká republika a Česká nemocnice v Arandu úžasná... Zkontrolovala jsem nákup dalších 5 kilometrů vodovodních trubek pro Český kemp, pro již třetí vodovod v řadě, ale pánbůh zaplať za něj - voda je základ existence služeb, které kemp poskytuje. A slíbila jsem Najafovi, že když peníze zbudou, nechám nainstalovat WiFi přímo v Arandu, abychom tam konečně měli přístup na internet. (Tak se i stalo). Do internátu jsem šla s velkými obavami, ale realita mi tentokrát vyrazila dech. Žádný zápach na rozdíl od minulého roku se z něj nelinul a vedle vchodových dveří byla na zeď znovu připevněna inaugurační tabule. Tím to ale nekončilo. Uvnitř jsem okamžitě zaregistrovala vyčištěné koberce a nově nalíčené zdi. U dveří pak hromadu bot, což znamenalo, že si je děcka sundávají. A dokonce tekla i voda a kanalizace fungovala. Internát obývalo asi 24 studentů, kteří se o něj svépomocně starali a na uvítanou mi uvařili v kuchyni výtečný čaj s mlékem. Bylo to po loňské zkušenosti Jiříkovo vidění, internát totiž opravdu

fungoval a umožňoval všem těm klukům z Arandu chodit ve Skardu do školy. Většinou na střední, ale několik z nich studovalo i místní dvouletou college (přípravka na univerzitu). Nejradošnější byla skutečnost, že to byli všechno kluci, kteří v roce 2007, když jsme v Arandu začínali, ještě buď nebyli na světě, anebo byli batolety, které na zádech nosily jejich jen o málo let starší sestřičky. Vesměs potomci těch Arandů, kteří s námi od začátku spolupracovali a na které jsme se mohli spolehnout, synkové našeho Skandara, Jaquba, Fidy Hassana a dalších. Nebylo k tomu moc co dodat. S radostí jsem jim splnila jejich rozumné požadavky, sepsané na papírku a zakoupila na bazaru generátor pro pohon čerpadla, kterým se přivádí do internátu užitková voda z nedaleké říčky Hargissy A pak ještě další modrou plastickou nádržku na vodu pro toalety, fotovoltaický panel, kteří si studenti sami na střechu namontovali a zapojili, a taktéž několik dalších potřebných maličkostí. Zasklili jsme všechna rozbitá okna, a nakonec si kluci z bazaru odnesli i vysavač, aby mohli čistit koberce. Bylo úžasné vidět ty mladé, inteligentní a vděčné obličeje, které svědčily o tom, že tito potomci svých ještě negramotných rodičů si hodnotu vzdělání uvědomují. Trvalo to sice dlouhých šest let od slavnostního předání internátu do rukou komunity Arandu v roce 2018, ale zdravý rozum zase jednou zvítězil. Czech hostel měl sice namále, aby nelehl popelem nebo neskončil jako Parvee gate, ale teď to všechno dostalo správný směr, alespoň v to pevně doufám. Umínala jsem si, že do internátu v dalším roce opět seženu ty krásné matrace, o které je beztrestně připravil darebák Hassan Jan.

Vítězství ve věci Czech hostelu nebylo jediným pozitivním výsledkem v roce 2024. Jako vždy, byly zakoupeny léky na další rok a díky nově pořízenému WIFI přijímači mají Arandané přístup k internetu. Můžeme se s Najafem domlouvat mnohem pružněji než v době, kdy kvůli připojení na internet musel vážit dlouhou cestu do Skardu. Potěšitelným výsledkem na cestě k udržitelnosti naší nemocnice byl i zbrusu nový vodovod realizovaný v Czech campu, který přiváděl pramenitou vodu z 5 km vzdáleného zdroje ve stráni pod ledovcem Kapho Goro, co znamenalo nakoupení potrubí za několik tisíc dolarů, které Najaf obdržel již na jaře. Na střeše Czech hotelu jsem zaznamenala i nový fotovoltaický panel a všechny tři koupelny v něm byly rovněž dotaženy do konce. I nádrž, která bude v budoucnu sloužit jako Trout lake (pstruží jezírko), byla již vykopána a doufejme, že v příštím roce již budou v jezírku plavat pstruzi, kteří obohatí jídelniček návštěvníků údolí a také pokladnu Czech hospital. Také jsme s Najafem již po páté vyplnili projektový dotazník tzv. Malého lokálního projektu, ve kterém jsme požádali České ministerstvo zahraničí o skutečně profesionální barevný sonograf, který se stává nutností při stále větším počtu vyšetření, které Czech hospital poskytuje dnes již pro celé údolí Basho. A v neposlední řadě mě moc potěšil i čilý ruch na nedaleké Czech Rock Climbing school, kde neustále někdo leze nebo slaňuje, a která se těší velké popularitě jak obyvatel, tak návštěvníků údolí.

Na závěr bych ještě zmínila jedno překvapení z mé ložské mise. Byla jím dvojice ocenění, kterých se mi dostalo jak od šéfa zdravotní služby Dr. Karamata Razu (DHO=District health Officer), tak od ministra zdravotnictví GB pana Raja Azam Khana - potomka kašmírské královské rodiny v Shigaru, za provozování Czech hospitalu a jeho dopadu na zlepšení zdraví v celém údolí. Protože bylo vyloučeno,

abych si poměrně těžké skleněné placky odvezla domů, zanechala jsem je v naší nemocnici, kde snad budou fungovat jako částečné odstrašení různých závistivců, kteří si tak uvědomí, že rozdělení sil není tak jednoznačně na jejich straně, a že i za námi někdo stojí. Ostatně nebylo to moje první ocenění. V roce 2017 jsem obdržela mnohem vyšší ocenění - Sitara-e-khidmat (hvězda za službu) od pákistánského prezidenta, jako vůbec druhý cizinec po Gregu Mortensenovi, kterému však ani toto nepomohlo u pákistánského soudu, kde skončil poražen (viz první část této zprávy). Faktem ale je, že když tu hvězdu Najaf uviděl, šel úplně do kolen a prohlásil, že mám nárok na to, aby mi salutovali všichni pákistánští vojáci, co se samozřejmě nikdy nestane. A když už o tom mluvím, mého úsilí si všimlo i naše Ministerstvo zahraničí ČR, od kterého jsem v roce 2020 dostala cenu Gratias Agit. Byla zvláštní tím, že se kvůli covidu nekonal žádný velký ceremoniál a z rukou ministra Petříčka jsem ji přebírala v roušce v prostorách totálně ztichlého a liduprázdného Černínského paláce. Velkým překvapením pak pro mě byla Stříbrná medaile předsedy Senátu ČR, pro kterou jsem si jela na Sv. Václava 28. 9. 2023, těsně před odjezdem do Pákistánu. A ještě větším šokem pak byl následně telefonát z Hradu, kterým mi bylo oznámeno, že 28. října 2023 mám převzít z rukou prezidenta republiky jím udělovanou medaili. Bylo velkým štěstím, že se mi narychlo podařilo přeložit si zpáteční let z Pákistánu tak, abych ceremonii na Hradě vůbec stihla. Jsem, samozřejmě, za všechna tato ocenění velice vděčná a vážím si jich, nic to ale nemění na mém základním nastavení. Humanitární práci buď člověk dělat chce, anebo nechce, a žádné vyznamenání na tom nic nezmění.

Schůzka se studenty ze Skardu

1. 3. 2025 začal nový školní rok v Arandu

Dear:

Dena Sterbova the owner of Czech hostel, we are very thankful to you that you gave us some time from your precious time and came here, for which we heartily welcome you.

Due to your efforts we are able to get better education here, and by getting education from your hostel 16 students are now studying in college and 10 students are studying in 9th and 10th class and 4 student are in university.

This all become possible just because of you for which we are very thankful to you and we will never forget your ^{this} act of kindness.

Long Live Dena Sterbova
Czech hostel (owner)

děkovný dopis studentů z hostelu

Name of the Czech Hostel Students

University student

1:- Ghulam Abbas

College Students

2:- Chief Maisam Ali

3:- Ali Khan second chief

4:-Basharat Ali

5:-Tahir Hussain

6:- Fida Ali

7:- M_Naseem

8:-Ghulam Mahdi

9:-Malik Hussain

10:- Shairu Baig

11:- Yousuf Raza

12:- Sajid Ali

13:- Shujad Hussain

14:-Ghulam Essa

15:-M-Baqir

School students

16:- Shabbir Hussain

17:- Maqbool Hussain

18:- Wilayat Ali

19:- Mukhtar Alam

20:- Ghulam Mahdi

21:- M-Ibrahim

22:- Bahadur Ali

23:-Ghulam Yaseen

seznam studentů ubytovaných v hostelu